

'Ik ben me altijd bewust gebleven dat de omstandigheid waarin je leeft van de ene op de andere dag kan veranderen'

Frank Visser

De rijdende rechter

Om te illustreren dat het hem ernst is vertelt hij over zijn nazoekingen. "Ik ben niet voor de kerk getrouwd omdat mijn vrouw niet katholiek is. Volgens het canoniek recht kan ik van haar scheiden. Maar dan moet ik eerst vragen of ze katholiek wil worden. Zegt ze ja, dan gaat het niet door. En ik mag haar ook niet in behoeftige omstandigheden achterlaten. Moraal van het verhaal: het zit er dik in dat ik de eerste getrouwde paus word."

Hij geniet van zijn eigen verhaal. Frank Visser (Maartensdijk, mei 1951). Als kind wilde hij paus worden, maar hij werd rechter. Kantonrechter te Zaandam. En niet te vergeten (rijdende) televisierechter. Toch een beetje plaatsvervanger van God. Gevleugelde woorden: "Dat is mijn uitspraak, daar zult u het mee moeten doen."

De rechter die iedereen kent. "Nou....", nuanceert hij zelf, "iedereen? De gewone mensen wel. Maar niet iedereen." Schaterend: "Hoe duurder de mensen hoe minder ze naar mijn programma kijken. Het is wel een vólksprogramma."

Kantonrechter, rijdende (televisie)rechter, leraar, auteur, columnist, bijna politicus... er zijn rechters die méér in de schaduw opereren.

"Tja, waarom doe je zoiets. Het zit ín me, denk ik. Ik vind het leuk om het recht onder de mensen te brengen. Ik vind het sowieso leuk om mensen die vooruit willen in het leven wat bij te brengen. Ik heb elf jaar onderwijs voor volwassenen gegeven. Dat is ontzettend leuk. En ik heb boekjes geschreven. Ik maakte een folder over redelijkheid en billijkheid voor leerlingen van het voortgezet onderwijs. Oplage 30.000! Toen kreeg ik het aanbod om voor de televisie te gaan werken. Ik dacht: dan bereik ik wel 100.000 mensen! Het werden er meer: naar de jongste uitzending keken 1,3 miljoen mensen. Maar dat schoolmeesterachtige is wel de rode draad."

"Ik kom uit een streng katholiek gezin. Altijd in de kerk op zondag. Een Heerroom doceerde moraaltheologie in Rome. Schreef nog mee aan de encycliek Humanae Vitae (de 'anti-pil-encycliek' uit 1968). Ik denk achteraf dat het wettische me aansprak. De Catechismus vond ik heerlijk. Katholieken hebben dat toch meer dan protestanten."

U wilde paus worden. Priester was te gewoon?

"Ja, dat zegt waarschijnlijk iets over mezelf. Ik wilde het hoogst haalbare. Mijn vader is jong overleden. Ik was pas zeven jaar. De jongste. Ik heb altijd gedacht dat het voor de hand had gelegen dat ik naar het Seminarie was gegaan als hij niet was gestorven. Maar ons leven veranderde erg door zijn overlijden. Mijn moeder ging bijvoorbeeld niet meer naar de kerk.

Vader was register-accountant. We waren niet rijk, wel goeie middenklasse. Het kindermisje ging mee op vakantie, om een beeld te geven. Toen vader overleed waren we van de ene op de andere dag straatarm. Van het geld van de levensverzekering van vader kocht mijn moeder een café. Met het idee: ik moet een eigen zaak beginnen om inkomen te verwerven."

Het werd een café in de Haagse Newtonstraat. Niet zo berucht als de Schilderswijk, maar wel een volksbuurt. Achtjarige Frank ging op school bij de broeders van de Gerardus Majellaschool in de naburige Herschelstraat ("Ik herinner me een manke broeder. Zijn naam ben ik kwijt, maar hij had harde handen").

De stap naar Den Haag maakte diepe indruk. "Ik ben me altijd bewust gebleven dat de omstandigheid waarin je leeft van de ene op de andere dag kan veranderen."

De nieuwe man in het leven van zijn moeder had gouden handen. "We kochten een paar keer een verwaarloosd huis dat hij opknapte en met winst verkocht. Daardoor verhuisden we vaak.

Uiteindelijk kwamen we terecht in Meerssen in Zuid-Limburg. Weer een totaal andere wereld. Ineens waren we weer rijk en werd ik voor in de klas gezet omdat ik naar de HBS moest. Ik heb de eerste klas gedaan in Maastricht. Daarna verhuisden we terug naar Den Haag. Maar dan wel naar de Koningin Emmakade. En ik ging naar het Grotius Lyceum. Moeder had gehoord dat de zoon van een minister daar op school zat. Een echte Haagse kakschool. Ik vond het er verschrikkelijk. Ik ging steeds met de hakken over de sloot over. Ik mocht alleen naar de vierde als ik koos voor HBS-a, maar moeder vond dat ik ingenieur moest worden. Dat was voor haar het hoogst bereikbare. Ik was inmiddels ook aan het rebelleren geslagen tegen de dure jongens om me heen. Ik nam een krantenwijk en liep de Avrobode. Nou, die werd met zorg rondgebracht. Dágen was ik onderweg, want die kakschool vond ik maar niets. Zeker toen ik ook nog eens een kameraad had die een Kreidler bezat. Dát wilde ik ook! Het schooljaar was dus verloren. Maar dat was achteraf niet zo slecht. Ik was, zoals dat heet, 'gunstig jarig', dus ik was steeds de jongste van de klas en moest elk jaar op mijn tenen lopen. Zeker op zo'n kakschool. Toen we weer verhuisden en ik in Rijswijk naar school moest, ging het meteen beter."

Een jongen zonder vader, een moeder met een hoog ambitieniveau, veel verhuizingen, wat betekende dat voor u?

"Geen onbezorgde jeugd in elk geval. Mijn moeder en stiefvader hebben hun best gedaan, maar de omstandigheden waren niet ideaal. Moeders ambitie was steeds aanwezig en verklaarbaar: je moest nooit in armoede vervallen. Later hoorde ik dat vaak over Joodse moeders: kennis kan niemand je afpakken. Dat is natuurlijk zo. Mijn moeder bleef met zeven kinderen achter. Dat heeft haar gevormd."

"Het verhuizen vond ik verschrikkelijk. Je merkt het later omdat je nauwelijks jeugd vrienden hebt die een leven lang meegaan. Maar misschien krijg je er wel een ruimere blik van. Ik verbaas me wel eens over mensen die nooit ergens anders heen zijn gegaan. Dat is voor mij onbestaanbaar. Ik heb een soort zigeunerbloed. Ik heb elf jaar in Zaandam gewoond. Dat is een record! Na een paar jaar gaat het kriebelen."

Na de middelbare school ging u rechten studeren, eerst in Rotterdam en daarna aan de VU. Waar kwam dat opeens vandaan?

"Advocaat worden leek me wel wat. Misschien wel omdat mijn moeder vaak zei: 'Die moet advocaat worden want die kletst zo lekker'. Als jongste van het gezin móest je ook wel, anders kwam je niet ver. In elk geval: ik kon rechten doen met mijn HBS-a. Ik was wel beursstudent. Na het eerste jaar kreeg ik een brief waarin stond dat de lening was kwijtgescholden gezien de studieresultaten. Ik stond 7,5 gemiddeld. Geweldig vond ik dat. Ik had het idee dat zich ergens een ambtenaar speciaal in mijn dossier had verdiept en had gezegd: die jongen doet het zo goed, die moesten we maar eens matsen. Ik had die man persoonlijk de hand willen drukken. Het is een enorme stimulans voor me geweest. Voor mijn kandidaats had ik een 8 gemiddeld. Uiteindelijk ben ik cum laude afgestudeerd, want het was een sport geworden om het zo goed mogelijk te doen. Helaas had ik nog wel een studieschuld, want in 1975 was het kwijtschelden van een studielening afgeschaft."

En toen?

"Ik studeerde aan de VU af op Volkenrecht, Europees recht, internationaal privaatrecht en rechtsvergelijking. Ik was geïnteresseerd in vredes zaken en was lid geweest van de Werelduniebeweging. Een organisatie die streefde naar een wereldregering. Verder wilde ik iets doen met mensenrechten. Ik dacht: op het ministerie van Buitenlandse Zaken kan ik vast wel terecht op die afdeling. Maar mijn poging om aan de bak te komen bij Buitenlandse Zaken liep uit op een debacle. Ik kreeg geen voet tussen de deur. Later zei mijn toenmalig hoogleraar Pim de Waard dat ik meer kans had gemaakt bij de afdeling ontwikkelingssamenwerking. De Waard had daar namelijk gewerkt. Maar ik wilde niets met ontwikkelingssamenwerking. Zo gaat dat dus soms. Ik ben toen als bibliothecaris terechtgekomen bij het Vredespaleis. Ik dacht: daar kan ik in alle rust lezen, maar het bleek dat je op elk vrij ogenblik vakken moest vullen. Dat heb ik een paar maanden volgehouden. En

toen kwam ik opeens de raio-opleiding tegen. Ik herinner me nog het sollicitatiegesprek. We waren met tien mensen. Ik droeg roze badstof sokken. Niet om op te vallen of zo, maar ik had geen andere. Het moet een raar gezicht geweest zijn. Maar ik kwam terecht bij Van Dijk, de toenmalig president van de rechtbank Utrecht. Die zag dat ik in Maartensdijk was geboren en vroeg: toevallig in Tuindorp? Nou, daar bleek hij ook gewoond te hebben. Ik zeg niet dat het daardoor is gekomen, maar het kan geholpen hebben. Ik werd toegelaten en ik vond het meteen leuk.”

“Normaal gesproken moet je als griffier beginnen maar ze hadden een officier nodig in Amsterdam. In een tijd waarin de chaos was uitgebroken. Het interesseerde niemand als een zaak stukging. Ik herinner me nog dat een collega zei: ‘je moet kunnen beargumenteren waarom je een zaak vervolgt, anders moet je hem seponeren’. Met andere woorden: alles seponeren tenzij. Tegenwoordig moet je op rapport komen als je dat doet. Ik zeg: geldt dat ook voor de verkeersboetes. Nou daar gold het niet voor. Dus je ging ‘s avonds met zulke stapels verkeersovertredingen naar huis. Een paar keer in de week zat ik bij de Chinees die overtredingen met een pilsje te prijzen, zoals dat heet. De bamivlekken zaten er soms op. Dat was gewoon in het diepe gooien. Ik was 25.”

“Ik maakte ook de fatale fout om op vrijdagmiddag als laatste het kantoor te verlaten. Ik waarschuw jonge mensen sindsdien altijd: ‘zeker als je nieuw bent nóóit op vrijdagmiddag de telefoon aannemen’. De eerste keer dat ik het deed had ik meteen een hasjbootzaak. Met vier verdachten en alles er op en er aan. Terwijl ik de weg naar de meervoudige kamer nog aan de bode moest vragen. Later heeft de voorzitter van de strafkamer nog geklaagd dat er zo’n onervaren officier was ingezet. En dat was natuurlijk ook zo. Bij het begin van de zitting dacht ik dat ik zou flauwvallen. Ik had - heel overmoedig - mijn ouders en mijn vriendin uitgenodigd om zaak mee te maken. Na een half uurtje raakte ik wat ontspannen, dacht ik. Dus ik schonk een glaasje water in.” Schaterend: “Ik kon mijn hand niet eens stilhouden; dit was een zaak waarin de officier banger was dan de verdachte! Het had helemaal fout kunnen gaan, maar ze zijn gaaf veroordeeld. En dan is zoets ook meteen een geweldige opsteker.”

Straatvechten

Na zijn glorieuze optreden als officier volgde hij de griffiestage in Maastricht en werkte in het kader van de raio-opleiding als rechercheur bij de politie in Heerlen en bij de reclassering van het Leger des Heils (“Ex-verslaafden in de meubeltjes gezet en zo”).

“Leuke tijd gehad”, kijkt hij terug. “Maar na de geboorte van ons eerste kindje wilden we terug naar het noorden. We wilden voorkomen dat opa en oma steeds verre reizen zouden moeten maken om hun kleinkinderen te zien.”

Hij werd officier in Alkmaar.

“Ik was er inmiddels van overtuigd dat ik rechter wilde worden, maar ik wilde de stap nog even uitstellen. Ik dacht: ik kan mijn hele leven nog achter een bureau zitten. Je ziet tegenwoordig heel veel jonge rechters die de raio-opleiding hebben gevolgd, twee jaar advocaat zijn geweest en dan rechter worden. Dan denk ik: stel dat toch uit! Maar het systeem is er niet meer naar. In mijn tijd kon je nog overstappen als officier maar tegenwoordig wordt dat steeds moeilijker gemaakt. Ik vind dat jammer. Officier of advocaat is juist een goeie vooropleiding voor een rechter. Ga eerst maar eens straatvechten, voel maar eens aan den lijve wat het is om nat te gaan. Dan kun je later netjes worden. Als je de arena van de procespraktijk alleen als rechter meemaakt, mis je iets, vind ik. Daarom ben ik ook voorstander van het Engelse systeem, waar je pas op latere leeftijd rechter wordt. We hebben in Nederland zeer kundige rechters maar wat is je perspectief als je op je 27ste al rechter bent?”

“Ik zou in Alkmaar strafzaken gaan doen. Dat heeft eigenlijk nooit mijn voorkeur gehad, maar ik heb het uiteindelijk acht jaar gedaan. Met name fraudezaken. Civielrechtelijk bleef ik bij door me te storten op het nieuwe BW. Ik ben aan een HBO voor volwassenen les gaan geven. Ontzettend leuk werk. Op een gegeven moment had ik genoeg van strafzaken. Ik weet dat ik een aantal collega’s tegen de haren in strijk, maar ik vond het intellectueel niet zo uitdagend. Het is vooral erg

formalistisch. Je moet drie keer om de kerk rennen anders is het ongeldig. Dat zijn dingen waarmee ik als civilist niets kan. Je probeert toch innerlijke rechtvaardigheid te bereiken. Het gedoe rond vormfouten is mede het gevolg van ontwikkelingen in ons strafrecht: we zijn van een inquisitoir stelsel naar een acquisitoir stelsel overgegaan. De waarheid wordt minder belangrijk. In een beetje grote zaak wil de advocaat niet over de zaak zelf praten. Die begint over van alles en nog wat. De vraag of het ten laste gelegde bewezen is, wordt meer een zaak voor de raadkamer. Vroeger was de strafmaat hét onderwerp, maar nu gaat het om de ontvankelijkheid van de officier en de rechtmatigheid van het opsporingsonderzoek. Die overaandacht voor formaliteiten heeft een slechte invloed op de rechtvaardigheid van de uitslag. In een civiele zaak is dat heel anders. Daar moet je niet aankomen met het verweer dat de dagvaarding niet goed is geadresseerd. Het zál wel! U bént er toch! Dus u bent niet benadeeld. Onterechte veroordelingen kwamen vroeger voornamelijk in Amerika en Groot-Brittannië voor, maar we gaan in Nederland nu ook die kant op. Volgens mij is dat mede een gevolg van de overmatige aandacht voor vormvoorschriften. Welke advocaat bepleit tegenwoordig nog met vuur de werkelijke onschuld van zijn cliënt? Om een ouderwets pleitende advocaat wordt tegenwoordig bij wijze van spreken gelachen. Het verschil tussen de jonge en de oude Moskovich is illustratief: de oude was altijd aan het pleiten, de jonge vogelt liever eerst uit of er een komma verkeerd staat.”

Kan de rechterlijke macht daar iets tegen doen?

“Een rechter kan het signaleren, maar alleen de wetgever kan iets veranderen. Het heeft ook te maken met Europa. Niemand wil het risico lopen dat zijn arrest over de kop gaat in Straatsburg, al zit daar een college van niet gekozen rechters met een achtergrond die mij geheel ontgaat. Dat is grondwettelijk ook vreemd. In de VS heb je ook een Hooggerechtshof, maar er is tevens een parlement dat de regels kan veranderen. Ons Europees Parlement kán dat niet. Mijn stokpaardje is altijd de verstekveroordeling in misdrijfzaken. Als er iets fout gaat, dan is dat vaak bij een veroordeling bij verstek. Een betekening die niet in orde is bijvoorbeeld. Dat moet je in Engeland niet proberen, niet komen opdagen. Maar het lijkt wel of wij het fijn vinden als iemand niet verschijnt. Dat is toch raar? In zo’n zaak sta je niet terecht voor zweetvoeten, maar voor een misdrijf. Met een simpele verschijningsplicht heb je een hoop procedureproblemen minder. Dus daar moet het vandaan komen: de procedures moeten vereenvoudigd worden en de rechtsgang moet meer gericht worden op waarheidsvinding.”

De wetgever is voorlopig vooral bezig met de hoogte van de straffen.

“Als Kantonrechter voel ik me niet aangesproken door die discussie: wij geven hoge boetes. Als je wordt betrapt op het bellen met een mobieltje in je auto staat daar 136 euro voor. Dat krijg je niet als je hetzelfde apparaat jat. Stelen wordt dus lager bestraft dan kleine verkeersdelicten. Door rood licht rijden in een file is 110 euro. Ik zeg niet dat het niet terecht is, maar het zijn geen misdrijven. Mensen die voor mij staan omdat ze voor de zesde keer te hard hebben gereden, zijn hun rijbewijs kwijt en komen niet in aanmerking voor een alternatieve straf.”

Maar mág de politiek zich met de strafmaat bemoeien?

“Het is in juridische zin legitiem dat de politiek de algemene strafmaat bepaalt. Als de volksvertegenwoordiging de opgelegde straffen te laag vindt, dan kan de Kamer vragen om minimumstraffen. Ze kunnen ook een hoger strafmaximum vaststellen of de automatische invrijheidstelling opheffen. Dat mag allemaal, maar ze mogen niet in een incidenteel geval een hogere strafmaat bepleiten. Maar het politieke geheugen is kort. Een aantal jaren geleden vond de politiek dat ook ernstige geweldsdelicten in aanmerking moesten komen voor taakstraffen. Als dat dan ook in het echt gebeurt moet je niet vervolgens komen zeuren.”

Hoe blijft u op de hoogte van het maatschappelijk denken over zaken als recht en strafmaat. Door de krant te lezen?

“Welke krant? Het maakt nogal uit waardoor je je laat leiden. Uit onderzoek onder rechters blijkt dat onze kinderen naar vioolles gaan en zo. Ik had als hobby’s zeevissen en schietsport. Ik kan u vertellen: die werden niet veel uitgeoefend in de rechterlijke macht. Het probleem is altijd dat de wereld is verdeeld in segmenten. Je kunt naast elkaar leven zonder elkaar te ontmoeten. Ik ken mensen die in Amsterdam-zuid wonen. Die zien nooit een allochtoon. Een blanke Amsterdammer gaat om negen uur naar zijn werk, een zwarte Amsterdammer zit om zeven uur in de tram. Ik woon nu in Hilversum en dat is een heel beschermd milieu. Als je daar woont en alleen NRC Handelsblad leest en naar de hockeyclub gaat, dan raak je het gevoel kwijt voor wat de gewone man vindt.”

Moet een rechter dat gevoel hebben?

“De rechter moet magistraat zijn. Geen ambtenaar. Het woord ‘magistraat’ wordt vaak misbruikt, maar het verschil zit erin dat een ambtenaar bevelen opvolgt en niks heeft te maken met zijn omgeving. De magistraat is naar zijn aard iets van een populist. Dat woord heeft ook weer een nare bijmaak, maar de grondgedachte van het populisme is dat er geen afstand bestaat tussen de bestuurder en de kleine man. Als kantonrechter sjouw ik huizen door, praat met mensen, sta midden tussen de mensen in. Dat is iets anders dan de ambtenaar die zich veilig beroept op de regels.”

Heeft dat gevolgen voor uw privéleven; wordt u bijvoorbeeld bedreigd?

“Dat gebeurt wel, ja. Een kantonrechter moet ook heel wat slikken. Wat we hier naar ons hoofd geslingerd krijgen is niet mis. Ik ben altijd jaloers op de Amerikaanse *local judge*: die heeft stevast een dikke agent naast hem staan. Dat geeft toch een veilig gevoel. Wat we hier naar ons hoofd krijgen is niet mis. Stel je voor: een klein Kantongerechtgebouwtje in de Zaanstreek, waar de mensen toch al geen blad voor de mond nemen. Je krijgt briefjes als: je gaat er áán. Vroeger stopte ik die altijd weg. Nu moet je de beveiliging inschakelen. En iedere Kantonrechter loopt een stalker op. Soms de dorpsgek, maar de laatste tijd steeds vaker mensen die helemaal niet gek zijn, maar die achteraf hun gram willen halen. Dat is hoogst onprettig. Van één dreigbrief moet je niet schrikken, maar zoals alle rechters heb ik één fout: ik geloof in het systeem en dus sta je elke keer toch weer verbaasd als het je overkomt.”

De kantonrechter loopt meer in het oog dan het lid van de Hoge Raad.

“Klopt. Een Kantonrechter staat heel dicht bij de mensen, als lid van de Hoge Raad zit je aan het andere uiterste: daar zie je geen mens. Maar dat is niets voor mij. Ik denk dat ik meer geschapen ben voor het Kantongerecht dan voor de Hoge Raad. Er zijn wel zaken waarin advocaten het woord voeren, maar het is niet de bedoeling dat ze de boventoon voeren. Je hebt dus echt contact met de gedagvaarde. Toevallig had ik vandaag een ontslagzaak waarbij betrokkene niet kwam opdagen. Dan ga je hem zelf opbellen. Dat zie ik ze bij de Hoge Raad niet doen. De diversiteit van de zaken is ook heel leuk. Vanmiddag ga ik een woning bekijken waar een keuken niet goed zou zijn opgeleverd. Ik ben niet iemand die met collega’s gebogen zit over een diepgaand juridisch vraagstuk. Bovendien kun je je afvragen of ze mij wel zouden willen hebben, bij de Hoge Raad. Mijn werk als tv-rechter is goed te combineren met het zijn van Kantonrechter, maar ik vrees dat dit niet opgaat voor de Hoge Raad.

Hoe kijken collega’s in zijn algemeenheid naar uw televisiewerk?

“De meerderheid kan het niets schelen. Jongere rechters vinden het denk ik wel leuk, ouderen - en dan vooral de top - vinden het misschien minder geslaagd dat ik voor de gewone man zo’n beetje het gezicht ben geworden van de rechterlijke macht. Niemand zegt me dat, maar ik kan me voorstellen dat ze liever een ander - of zichzelf - als representant naar het grote publiek zouden willen zien. Beetje kinnesinne komt er ook bij kijken. Daardoor is het wel eens op eieren lopen. Mijn collega-kantonrechters vinden het wél leuk: die herkennen zich in mijn televisiewerk.”

Zijn er veel overeenkomsten?

“Op de televisie doe ik geen ontslagzaken en een Kantonrechter doet geen burenruzies, om het zo te noemen. In België overigens wel. Daar gaat de Vrederechter met de landmeter op stap. In België wordt veel geprocedeerd om land. Maar verder is de manier van aanpak van de televisierechter goed vergelijkbaar met die van de Kantonrechter. De Kantonrechter procedeert mee. Advocaten vinden dat verschrikkelijk, maar je bent als het ware de huisarts die soms een rare oplossing heeft. Last van eczeem? Probeer uw pyjamabroek eens aan te houden, dan verminderen de klachten misschien. Dat soort dingen. De specialist zal het een gruwel zijn, maar het werkt wel. Het leuke is ook dat je als Kantonrechter in een team werkt met je vaste griffier. Bij de rechtbank heb je een secretaris, maar je weet nooit wie er op een zitting verschijnt.”

En de verschillen tussen Kantonrechter en televisierechter?

“Als televisierechter mag ik naar redelijkheid en billijkheid beslissen. Ik hoef me niet aan de wet te houden, maar ik doe het wel, anders wordt het zo gratis. Bij uitzondering zeg ik wel eens: dit is de wettelijke uitkomst, maar die vind ik onaanvaardbaar en ik beslis dus iets anders.”

Hoe reageren mensen die u van de televisie kennen en met u in de rechtszaal worden geconfronteerd?

“Ze geven wel eens uiting aan hun verbazing. Daar moet je dan een beetje luchtig mee omgaan. Dan zeg ik iets als: vandaag hangen er geen camera's hoor.”

Een rechter zal de meeste mensen enig gezag inboezemen. In u zien ze een populaire televisiester. Geeft dat geen problemen?

“Ik weet op de televisie wel de nodige afstand te bewaren. Kijkers zien me misschien op mijn altijd: stel dat ik voor een operatie in het ziekenhuis lig en ik herken de dokter van een serieus medisch televisieprogramma. Dan is mijn gedachte: voor de televisie zullen ze niet de grootste kluns nemen. Omgekeerd kan een 'dure meneer', die mij in de rechtszaal ziet verschijnen, misschien knieën door een tuin kruipen, maar er zal nooit iemand zijn arm om me heen slaan. Ik denk denken: is dat nou wel wat, zo'n artiest. Dan moet ik dat tijdens de behandeling terugverdienen. En meestal lukt dat.”

U hebt bij herhaling laten weten dat u voorstander bent van het gebruik van camera's in de rechtszaal. Is de rechtspraak niet open genoeg?

“Vroeger mocht in het parlement niet gefilmd worden. Nu zou niemand hem weg willen. Rechtspraak is een openbare functie en die hoort als zodanig openbaar te zijn. Dat was de winst van de Franse revolutie: er is geen geritsel in de rechtszaal. Vóór de Franse revolutie gingen advocaten buiten op de trappen van het gerechtsgebouw hun pleidooi houden, want ze mochten niet in rechtszaal. De rechter stuurde dan een bode naar buiten om te luisteren wat ze zeiden. Nu zie je dat de advocaat voor de camera zijn verhaal houdt. En natuurlijk kijkt de rechter. Maar eigenlijk moet je verbieden dat mensen buiten de rechtszaal in de publiciteit treden als een rechtszaak loopt. Want de rechter en de officier kunnen niets op dat moment. De rechtszaal is de plek waar iedereen mag zeggen wat hij wil. En wat mij betreft mag de camera dat allemaal vastleggen. Ik kan me overigens niet aan de indruk onttrekken dat de aanwezigheid van camera's bij grote processen, zoals dat van Volkert van der G, ook bijdraagt aan een meer correcte opstelling van de advocaten. Maar goed: ook over dit onderwerp moet de politiek beslissen.”

Hoe is het met uw eigen politieke aspiraties? U was een paar jaar geleden kandidaat voor de Eerste Kamer.

“Ja, ik dacht dat dat erbij kon. Ik vind van mezelf dat ik een breed jurist ben. Misschien geen goeie jurist, maar wel breed. Van een heleboel dingen weet ik wel iets af. Daarom stelde ik me kandidaat namens de VVD. Ik stond uiteindelijk op plaats 31. Maar ik ben gaan twijfelen na alle commotie rond de kwestie Folkert. Een van de rechters werd afgeroepen op het feit dat hij plaatselijk voorzitter van de Partij van de Arbeid was. Toen dacht ik: jeetje, dat kan je dus gebeuren! Toen heb ik besloten dat het verstandiger is om geen in het oog lopende politieke functie te ambiëren. Jammer hoor: volgens

de wet is het toegestaan en het lijkt me hoogst nuttig dat een rechter vanuit de praktijk in de Eerste Kamer zit. Maar het risico dat je er een keer op wordt afgerekend in je werk als rechter is te groot.”

Als ik een conflict heb met mijn werkgever dat voor de rechter wordt uitgevochten, heb ik liever geen rechter van wie ik weet dat hij lid is van de VVD en dus wellicht iets meer neigt naar het standpunt van de werkgever.

“Ik vind de VVD meer een volkspartij dan een werkgeverspartij, maar u hebt gelijk. Je moet als rechter geen openbare partijfuncties bekleden. Er zijn landen waar het zelfs verboden is om lid te zijn van een politieke partij. Maar ik vind het leuk om het wetgevingsproces in een vroeg stadium wat bij te sturen. In het nieuwe procesrecht is één klein dingetje veranderd omdat ik er op wees. Dat vind ik dan aardig. Ik heb ook geschreven in het blad Woonrecht. Daar had ook een collega moeite mee. Maar waar leg je de grens: mag ik lid zijn van de gemeenteraad? Kan een oud-minister rechter worden? Dat kan dan weer wél. Persoonlijk heb ik dáár dan weer méér moeite mee. Ik vind dat we de trias politica, de scheiding der machten, als ideaal moeten bewaken.”

Voor een man met zigeunerbloed zou een overstap naar de politiek wel een aardige afwisseling betekenen. U bent u al erg lang kantonrechter op dezelfde plek.

“Ik kan me niet voorstellen dat ik veertien jaar lang alleen maar op dit kantoor had gezeten, maar het televisiewerk, dat ik er nu een jaar of zeven bij doe, zorgt voor de nodige afwisseling. Aan de andere kant zorgt datzelfde televisiewerk ervoor dat ik niet direct zit te wachten op een nieuwe tak van sport. Ik hoef niet zo nodig een poosje strafrecht of zo. Maar ik ben vorig jaar wel buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand geworden in de gemeente Loenen. Ik ga huwelijken sluiten.”

Hoe dat zo?

“Ach, het is weer eens iets heel anders. De één gaat in een kerkkoor, de ander gaat huwelijken sluiten. Ik geloof in het huwelijk. Als een van de laatsten misschien, maar ik vind het leuk om te doen. Niet de verse bruidjes - die zitten niet op mij te wachten - maar de tweede-kans-huwelijken.”

Wat houdt u gaande?

“Op zo’n vraag is nooit één antwoord te geven. Ik denk dat mijn werk zinvol is. Maar aan de andere kant zijn andere banen ook zinvol. Ik denk er wel eens over om helemaal naar de televisie over te stappen, maar ja (lachend:) waar vind je een werkgever die me een parkeerplaats voor de deur geeft, gratis koffie en waar ik mijn hond mag meenemen (één dag in de week mag hond Spike mee naar het gerechtsgebouw). En ik voel me nog niet uitgeblust. Sterker: ik vind kleine zaken steeds leuker worden. Vroeger riep je: ‘het gaat om tónnen’. Dan was je belangrijk. Dat heb ik niet meer.”

Nooit spijt gehad van uw keuze om rechter te worden?

“Nee. Ik ben er ingerold, maar je rolt niet in iets dat je niet wilt. Als officier wist ik wel dat ik rechter wilde worden: een rechter maakte altijd je zaak kapot. Dan dacht ik altijd: als ik zélf rechter ben...” Schaterend: “Maar nu maak ik me weer zorgen over het hof.”

Welke rol speelt twijfel in uw werk?

“Twijfel? Het gebeurt wel dat ik een vonnis aan het schrijven ben en dat het opeens klemt. Je moet er de gekste dingen bij halen om het resultaat te bereiken dat je voor ogen staat. Na verloop van tijd ga je denken: misschien deugt het resultaat wel niet. En meer dan eens gebeurt het dan dat je het resultaat herziet. Twijfel in de zin van ‘doe ik iemand geen groot onrecht?’ is iets anders. In een ontslagzaak probeer je een regeling te laten treffen. Dan is het jouw probleem niet meer. Maar een enkele keer moet je kiezen. Nou heb ik de neiging om snel mijn vonnis te maken. Dan gebeurt het één keer per jaar dat het vonnis bij de griffier ligt en ik denk: dit is niet goed! De opgelegde vergoeding is bijvoorbeeld te hoog. Dan is het: stop de persen. Een rechter die zulke momenten nooit heeft moet volgens mij eens over zijn functioneren nadenken. Maar je hebt ook twijfelkonten. Mensen die nooit beslissingen kunnen nemen. Die raken overspannen. Ik heb ook wel eens de fout

gemaakt om tegen een gedaagde te zeggen: wat dacht u er zelf van? Dan word je vreemd aangekeken. Je moet in elk geval de illusie uitstralen dat jij het antwoord weet.”

Achter u hangt een mooie nieuwe toga. Die hoort bij de uitstraling?

“Die is nieuw. Dertien jaar terug wilde ik een jonge nieuwe rechter zijn. Ik trok alleen een toga aan bij een grote zaak. Ik vond het een beetje belachelijk om in een kleine setting mijn toga te dragen. Dus paste ik mijn kleding aan: bij een arbeidsconflict droeg ik een blazer, bij een huurprijzenwetje mijn corduroy jasje en zo verder. Ik heb lang gedacht: laat die poespas toch weg. Maar ik ben weer in de toga gaan geloven. De mensen willen het, het is een deel van de communicatie. Je moet iets uitdragen. Kortom: voortschrijdend inzicht heeft me geleerd dat mijn oude collega’s het gelijk aan hun zijde hadden en ik voel me er prettig bij. Een voordeel is bijvoorbeeld dat ik onder mijn toga geen pak hoeft te dragen. Het is wel meteen een móóie toga geworden: maatwerk, zijden banen... een rib uit mijn lijf. Maar ik vind: áls je iets doet moet je het góed doen.”

Labrador retriever Spike vindt dat het lang genoeg geduurd heeft. “Ik laat je even uit.” Voetstappen klinken hol door de grote hal van het lege gerechtsgebouw. Bij de deur: “Ik denk dat ik de enige rechter ben met een sleutel van de voordeur van zijn eigen gerechtsgebouw.” Pretoogjes: “Niet voor niets dat advocaten het over Vissers Palace hebben.”